

Nils Funcke.

Foto: YLWA YNGVESSON

Varning för statligt bidragsberoende!

Publicerad 7 jun 2016 kl 10.18

De stora medieföretagen vill att kommersiella bolag ska få del av licenspengarna.

Nils Funcke fruktar att medier ger upp sitt oberoende i tidningskrisens spår.

Public service-kommissionens förslag inger oro. Inte främst för att den vill överföra en, två eller kanske tre miljarder av anslagen från SVT, SR och UR till en särskild public service-fond där andra medier ska kunna söka bidrag. För tittare, läsare och lyssnare är det i stort egalt om kvalitativ radio, tv eller press framställs av de tre programföretagen eller någon annan.

Det bekymmersamma är att urlakade tidningskoncerner nu är beredda att överge grundläggande principer för att få del av flödet från det statliga ymighetshornet. Trist i synnerhet som det sammanfaller med att tryckfrihetsförordningen fyller 250 år. En tryckfrihetsförordning som trots tillfälliga bakslag har markerat en distinkt gräns mellan medierna och statsmakten.

Kommissionens förslag om "en plattformsoberoende public service-fond för journalistisk produktion" ska ge medel till "public service-innehåll inom olika genrer". Här öppnar sig ett djävulsklyfta av gränsdragningar och definitioner men också en brygga mellan medierna och staten.

Allmännyttan eller statsnytta?

För att definiera public service-innehåll räcker det inte att hänvisa till att den kännetecknas av "kvalitet, mervärde och allmännyttan". Eftersom det ska vara grunden för att få del av public service fonden krävs konkretion. Mervärde för vem eller hur många? Allmännyttan, ska det kunna sammanfalla med statsnytta?

Fonden ska ingå som en del av statsbudgeten. Det innebär att det är riksdagen som ytterst kommer att bestämma gränserna, ge högtidsorden om kvalitetsinnehåll och utse vilka som ska få den delikata frågan att avgöra vem som är berättigad till stöd.

Men beroendet av statsmakten leder längre än så med kommissionens förslag.

För att få anslag ur fonden måste innehållet "präglas av public service-ambitionerna om saklighet, allsidighet och opartiskhet". Sådana krav har hittills ansetts som oförenliga med en självständig publicistik. Det är snarare så att tryckfrihetsförordningen tillåter, för att inte säga skyddar rätten, att vara osaklig, ensidig och partisk.

Kommissionen anser det olämpligt att en statlig myndighet ska bedöma journalistiskt kvalitet. Men tveksamheten mot en statlig tillsyn håller inte ens stycket ut. Enligt kommissionen görs sådana värderingar av innehållet för stöd till litteratur, film och kultur i övrigt. Därför är det "logiskt" att skapa ett liknande system för public service-produktion. Det må vara logiskt men vart tog farhågorna och principerna vägen?

Beroende av skattepengar

Kommissionens förslag leder in oberoende medier i den statliga fällan och gör dem beroende av selektivt utdelade skattepengar. Jag har svårt att förstå hur erfarenheterna från tider när statsmakten agerat och definierat allmännyttan som statsnyttan kunnat eroderas så snabbt. Vilken publicist med självaktning vill ha sådana pengar? Och ställa sig under statlig kontroll för hur pengarna används. Det är oklart hur kommissionen tänkt sig denna tillsyn. Ska den

granskningsnämnd som borde gått hädan samtidigt med Biografbyrån få fortsatt förtroende?

Public servicebolagen lever som kommissionen säger ett farligt liv. Möjligheterna att starkt begränsa deras journalistiska självständighet ligger bara några knapptryckningar och ett regleringsbrev bort. I ett skymningsläge kommer den makt som växer ur mynningen på ymnighetshornet att användas. Staten kommer att snöpa public service-företagen - var så säker - och därmed också de som gjort sig beroende av public-servicefonden. Att enskilda journalister och redaktörer kommer att bjuda motstånd och göra vad de kan för att upprätthålla sin heder och integritet förändrar inte helhetsbilden.

Kommissionen nämner i sin slutrapport dagens Polen som ett exempel på när tålmodet hos de styrande tryter och leder till statliga ingripanden.

Fria medier motståndskraftiga

Enligt kommissionen har övriga medier större motståndskraft än public service-företagen. Erfarenheterna från auktoritära länder visar "att oavhängiga fristående privata medier har lättare att hävda sitt redaktionella oberoende mot politisk påverkan än statliga medier".

Sant. Men varför då göra fria medier beroende av statliga medel? Om vi definierar public service-företagen som statliga medier, vilket är rimligt även om de själva ser beteckningen som skymflig, blir väl alla som väljer att gå in i systemet statliga i någon mening? Helt eller delvis ekonomiskt, men sannolikt fullt ut rent mentalt.

Presstödet som infördes i slutet av 1960-talet utformades för att vara blint för innehållet och inriktningen. Visserligen gavs de formella kriterier en sådan form av den gagnade Socialdemokraternas och Centerpartiets tidning med Svenska Dagbladet som legitimerande garnityr men trots allt styr formella kriterier som upplagan.

Men inte väntat har framstötarna att bara "demokratiskt" pålitliga skrifter ska få del av det kontinuerligt upprepats av ministrar och utredare. Tanken har även framförts att ersättning enbart ska gå till medier som också verkar för jämlikhet.

Undvik bidragsberoendet

Det selektiva presstödet är illa nog som det är i dag och propäerna visar hur det med ett enkelt riksdagsbeslut kan omformas för att styra stödet till medier vars innehåll staten anser bör premieras. På samma sätt är det med kulturstödet som till exempel litteraturstödet där statliga organ prövar innehållet.

I stället för att dra in fler medier i bidragsberoende borde ett generellt stöd för alla former av yttranden som faller inom ramen för tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen utredas. Avveckla presstödet. Likställ momssatser och skatter och sänk i stället arbetsgivaravgifterna. Det skulle minimera statens möjligheter att styra innehållet.

Som ägare till public service-företagen har staten ett ansvar att se till helheten. Ägaren har ett ansvar att definiera vad public service-program är för något, bestämma inriktningen och se till att bolagen följer det. Det är inte konstigare än att ägare till kommersiella medier styr och ställer exempelvis genom att avsätta och tillsätta utgivare.

Kommissionens förslag leder in oberoende medier i den statliga fällan och gör dem beroende av selektivt utdelade skattepengar.

[Följ Expressen Kultur på Facebook. Där kan du kommentera våra texter.](#)

Nils Funcke

Kulturen@expressen.se

Nils Funcke är journalist och yttrandefrihetsexpert.

Ansvarig utgivare: [Thomas Mattsson](#)
Telefon till redaktionen: 08 - 738 30 00
Tipsa oss: via mobil 71717 eller mejla 71717@expressen.se
Mejla redaktionen: redaktion@expressen.se
Anmäl till [Pressombudsmannen](#)

© AB Kvällstidningen Expressen